

Асаблівасці рэканструкцыі з рэстаўрацыяй палаца-паркавага ансамбля XVIII стагоддзя

Хоціна М.Ул.

(Научный руководитель – Латыш Ул. В.)

Белорусский национальный технический университет,
Минск, Беларусь

Гістарычныя звесткі. Жыліцкі палацава-паркавы ансамбль размешчаны ў маляўнічым месцы ў вёсцы Жылічы Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці. З'яўляючыся класічным узорам архітэктуры XVIII - XIX стст., старажытная сядзіба арыентавалася на спалучэнне побыту і забаў, гаспадарчай дзейнасці і заняткаў мастацтвам.

Дабосненскі маёнтак належыў роду Булгакаў, з канца XVIII стагоддзя і да 1917 г. Булгакі - знакаміты шляхецкі род Мінскай губерні, які валодаў шматлікімі маёнткамі ў Мінскай, Гродзенскай і Магілёўскай губернях.

Маёнтак Дабосня займаў плошчу каля 100га. Акрамя самога палацава-паркавага ансамбля ў сядзібу ўваходзілі велізарныя сады з абодвух бакоў р.Добосня, агароды, а гэтак жа вялікія сажалкі, дзе вялася рыбная гаспадарка. На тэрыторыі маёнтка размяшчаліся гаспадарчы двор, стайні, карэтны двор, вадзяны млын, бровар, крухмальны і цукровы заводы.

Цэнтральным ядром кампазіцыі з'яўляецца палац, пабудаваны ў стылі позняга класіцызму. Ліпавыя алеі, якія акружаюць палац з трох бакоў надаюць парку рэгулярны характар. Уладальнік сядзібы Ігнацій Булгак пачаў будаўніцтва не пазней як у 1823 годзе. Будаўніцтвам палаца кіраваў архітэктар Клабукоўскі - выпускнік Пецярбургскай акадэміі мастацтваў. Кансультантам на будаўніцтве быў прафесар Віленскага ўніверсітэта Карл Падчашынскі - прадстаўнік класіцызму пачатку XIX стагоддзя.

Пасля пераходу ў 1848 годзе спадчыны малодшаму сыну Эдгару было завершана будаўніцтва палаца. У 1914 г. Эдгар Булгак прадаў Дабосню свайму пляменніку, Эмануілу Іосіфавічу Булгаку, сам з'ехаў за мяжу, дзе і памёр ў 1923 годзе.

Малюнак 1. Галоўны фасад палаца (фотаздымак пачатку XX ст.)

Эмануіл Булгак ў 1917 г. у сувязі з рэвалюцыйнымі падзеямі, якія змянілі гістарычны шлях Беларусі, быў таксама вымушаны назаўсёды пакінуць бацькоўскі дом. Вядома, што Эмануіл, апошні ўладальнік маёнтка Дабосня, жывіў у Францыі і памёр ў 1943 годзе, не пакінуўшы нашчадкаў.

Малюнак 2. Інтэр'ер сталовай (фотаздымак пачатку XX ст.)

За перыяд калектывізацыі былі пашкоджаныя і выбылі з эксплуатацыі аранжарэя і флігель, які прымыкаў да яе. У час вайны

1941...1945гг. гэтыя будынкi былі разабраныя "па цагліны" і ў далейшым не адноўлены. У такім выглядзе палац захаваўся да цяперашняга часу.

У 1949г. у будынках комплексу размяшчалася школа працоўнай моладзі. У 1956г. у памяшканнях комплексу размяшчаліся навучальныя класы і адміністрацыйныя памяшканні сельскагаспадарчага тэхнікума МСХ БССР. У 1966г. быў адкрыты музей.

У пасляваенны перыяд спецыялізавання арганізацыі неаднаразова прыступалі да працы над праектамі рэстаўрацыі палацавага комплексу, але, за выключэннем цяжкіх рамонтаў канца 40х-50х гадоў, рэстаўрацыйныя працы доўгі час не вырабляліся. Мастакамі - рэстаўратарамі ў 1970-х г. быў выкананы аб'ём работ па рэстаўрацыі ляпніны ў галоўным корпусе палаца. У цяперашні час у будынках ансамбля размяшчаюцца "Жыліцкі гістарычны комплекс-музей", бібліятэка, школа мастацтваў.

Работы па рэканструкцыі палаца-паркавага ансамбля пачаліся на прыканцы 2008 года і вядуцца да цяперашняга часу.

Частка палаца, дзе знаходзіцца музычная школа ўжо адрэканструявана.

Малюнак 3. Выгляд палаца да пачатку правядзення рэканструкцыі

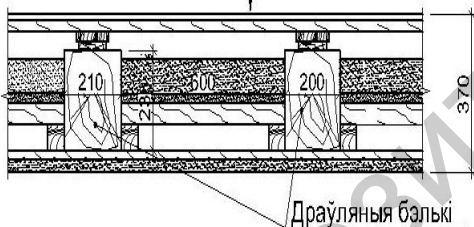
Малюнак 4. Частка палаца пасля рэканструкцыі

Канструкцыя і стан існуючага міжпавярховага перакрыцця

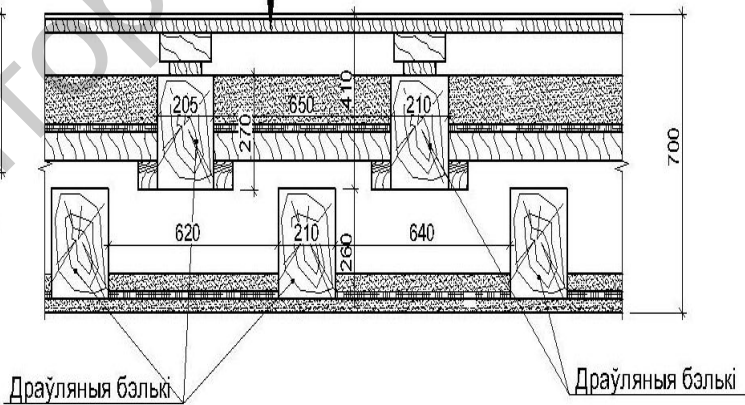
У межах дыпломнага праекту ставілася задача па рэканструкцыі перакрыцця над першым паверхам. Згодна з абследваннем, перакрыццё над першым паверхам будынка палаца выканана з размяшчэннем драўляных бэлек перакрыцця ў адзін і два ўзроўні з крокам 760-910мм. Ніжні ўзровень перакрыцця ўспрымае нагрузкі ад уласнай вагі і тынкавых столяў.

Практычна ўсе памяшканні першага паверха маюць падвесныя столі з гіпсавай пліткі, якая хавае сапраўдны стан столяў. Аднак, на участках, дзе адсутнічаюць падвесныя столі, іх стан незадавальняючы, а ў некаторых памяшканнях і перадаварыйны. Такі стан столяў выклікала намаканне перакрыццяў. Участкі верхняга ўзроўню перакрыццяў па драўляных бэльках будынка палаца над першым паверхам ў большасці памяшканняў перагружаныя і патрабуюцца мерапрыемствы па іх замене, узмацненню ці зніжэнню ўзроўню нагрузак. У некаторых месцах больш за 50% перасеку бэлек пашкоджана цвілюю.

- паркет 15мм
- дошка падлогі 25мм
- лага 120-130x25(н), крок 770-850мм
- падкладка 20мм
- пясок 80мм
- гліняная абітоўка 25мм
- накат з дошак 50мм
- падшыўка з дошак 20мм
- тынкоўка па драўніцы 30мм

- паркет 14мм
- дошка падлогі 30мм
- лага 160-190x70(н), крок 850-870мм
- падкладка 20-30мм
- пясок 115мм
- мох 20мм
- накат з дошак 65мм
- пясок 30-40мм
- мох 10-20мм
- падшыўка з разрэджаных брускоў 20x20мм
- тынкоўка па драўніцы 30мм

Патрабаванні па рэканструкцыі перакрыцця над першым паверхам: 1 Канцэпцыя выкарыстання аб'екта ў будучым прадугледжвае правядзенне ў палацы бальных і музычных вечароў, тэматычных спектакляў, што цягне за сабой прысутнасць ў памяшканнях палаца даволі вялікай колькасці людзей. Таму ступень вогнеўстойлівасці будынка прымаецца IV-ай.

2 Максімальная магчымая вышыня маналітнага перакрыцця павінна скласці не больш як 400мм па патрабаванні архітэктараў-рэстаўратораў для аднаўлення аўтэнтычных століў.

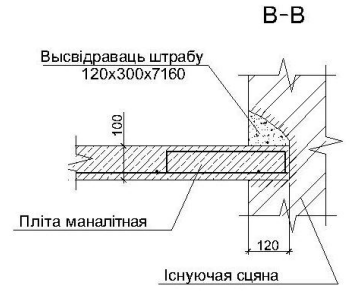
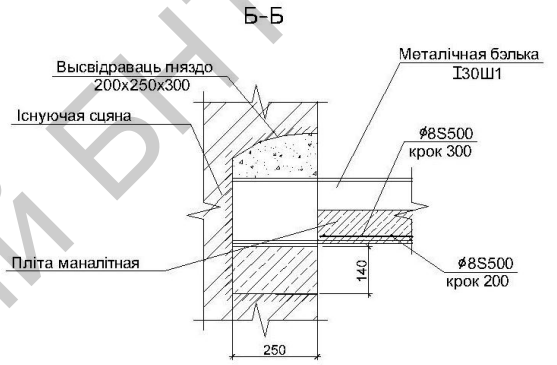
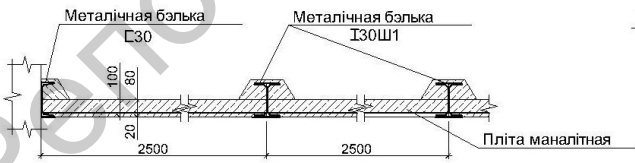
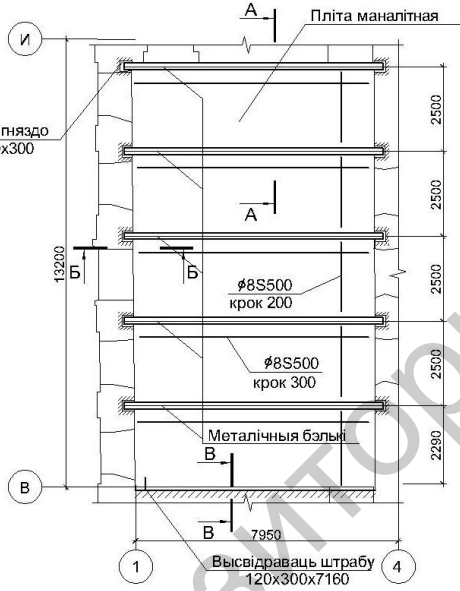
3 Па той жа прычыне неабходнасці аднаўлення аўтэнтычных століў ніжня паверхня маналітнага перакрыцця павінна быць плоскай.

Праектным інстытутам прапанаваны праект замены міжпавярховага перакрыцця па драўляных бэльках, паводле якога выконваецца маналітнае перакрыццё па металічным бэлькам. Металічныя бэлькі ўсталёўваюцца ў папярэдне высвідраваныя гнёзды. Маналітная пліта выконваецца з абапіраннем на ніжнюю полку металічнай бэлькі. Самі бэлькі абетаніруюцца.

Варыянт маналітнага перакрыцця, прапанаваны ў межах дыпломнага праекту прыведзен на малюнку 7. Паводле дадзенага варыянту (мал.6) маналітнае перакрыццё мае бэлечную схему, прычым бэлькі ўсталёўваюцца ў існуючыя гнёзды з невялікім павялічэннем гнёздаў па вышыні. Асобна разлічвалася шматпалётная верхняя пліта на нагрузкі ад асабістай вагі, ад канструкцыі падлогі і карыснай нагрузкі і шматпалётная ніжняя пліта на нагрузкі ад асабістай вагі і вагі ўцяпляльніка. Бэлька двутаўравага перасеку разлічвалася па аднапалётнай схеме.

Малюнок 6. Фрагмент плану маналітнага перакрыцця. Разрэз А-А, Б-Б, В-В.
(Варыант праектнага інстытута)

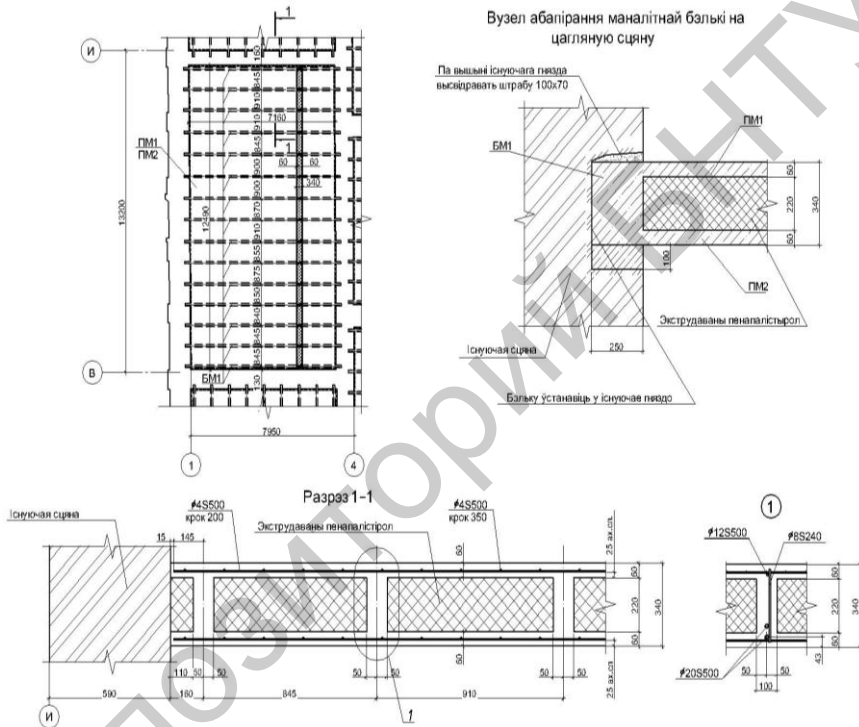
Фрагмент плана маналітнага перакрыцця

Вышыня маналітнага перакрыцця прынята з улікам:

- 1 Вышэй названых патрабаванняў па аднаўленні аўтэнтычных столяў.
- 2 Магчымасці раскладкі сетак пліт і плоскага каркасу бэлэк.
- 3 Забеспячэння дапушчальнага прагібу канструкцыі маналітнага перакрыцця.

Фрагмент плана маналітнага перакрыцця

Малюнак 7. Фрагмент плана маналітнага перакрыцця.

Разрез 1-1. Вузел абіраўняння маналітнай бэлькі на цагляную сцяну.

Вузел 1. (Варыянт, пранаваны ў межах дыпломнага праекту).

Параўнальны аналіз варыянтаў канструявання перакрыцця над першым паверхам. Расход матэрыялаў прыведзены ў табліцах 1 і 2.

Табліца 1.– Сярэдні расход матэрыялаў на 1 м² маналітнага перакрыцця

Варыянты маналітнага перакрыцця	Бетон, м ³	Сталь, кг
Варыянт праектнага інстытута	0,121	15,7
Варыянт у межах дыпломнага	0,148	6,5

Табліца 2. Расход матэрыялаў на ўсё перакрыццё S = 784,3м²

Варыянты маналітнага перакрыцця	Бетон, м ³	Сталь, кг
Варыянт праектнага інстытута	94,9	12284
Варыянт у межах дыпломнага праекту	116,1	5090

Заклучэнне

Параўнальны аналіз паказаў, што для варыянта, прапа-наванага ў межах дыпломнага праекту:

1. Эканомія сталі на ўсю плошчу маналітнага перакрыцця склала 58,5% альбо 7,2 т.

2. Расход бетону павялічыўся на 18,3% альбо на 21,2м³.

3. Улічваючы тое, што бэлькі ўсталёўваюцца ў існуючыя гнёзды мы эканомім выдаткі працы. Да ўвагі трэба прыняць і тое, што мы не мяняем нясучыя сцены.

4. Тэхналагічнасць выканання канструктыўнага рашэння, прынятага ў межах дыпломнага праекту, падаецца нам больш лёгкай з боку гледжання падачы матэрыялаў да месца мантажу.

ЛІТАРАТУРА

1. Адамовіч С.Ф. Помнік архітэктуры XVIII- XIX ст.ст. – палаца-паркавы ансамбль у в. Жылічы Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці. Гісторыка-архіўныя даследаванні. – Мінск 2008. – 46 с.

2. Заклучэнне па тэме: “Даследаванне тэхнічнага стану нясучых канструкцый будынка палацу, галерэі і капліцы на аб’екце “Помнік архітэктуры XVIII- XIX ст.ст. – палаца-паркавы ан-

самбль у в. Жылічы Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці. – Мінск 2008. – 151с.

3. Канструкцыі бетонныя і жалезабетонныя: БНБ 5.03.01-02 / МАіБ РБ. – Мінск, 2003. – 140 с.

Репозиторий БНТУ